

Adegem – Kallestraat
archeologisch vooronderzoek – oktober 2015
N. HEYNSENS, R. DE BRANT, J. VAN NUFFEL & J. HOORNE

DL&H-Rapport 24

Adegem – Kallestraat
archeologisch vooronderzoek – oktober 2015
N. HEYNSSSENS, R. DE BRANT, J. VAN NUFFEL & J. HOORNE

DL&H-Rapport 24

Colofon

Project
Adegem – Kallestraat
Archeologisch vooronderzoek

Opdrachtgever:
Hyboma nv
Wilgenlaan 39
8610 Kortemark

Uitvoerder:
De Logi & Hoorne bvba
Canadezenlaan 1A
9991 Adegem
BTW BE 0845.028.465 RPR Gent
www.dl-h.be

DL&H-Rapport 24
ISSN 2294-0790
© 2015 – De Logi & Hoorne bvba

Niets uit deze publicatie mag vermenigvuldigd worden, opgeslagen in geautomatiseerde gegevensbestanden en/of openbaar gemaakt worden onder enige vorm of wijze ook (digitaal, mechanisch, door fotokopie) zonder toestemming van De Logi & Hoorne bvba

Inhoud

Voorwoord	5
Administratieve fiche	5
1. Inleiding	7
2. Aanleiding en doel van het onderzoek	7
3. Geografische en bodemkundige situering	8
4. Archeologische voorkennis	9
5. Tijds kader	11
6. Methodologie	11
7. Resultaten	14
7.1. Bodemkunde en natuurlijke sporen	14
7.2. Antropogene sporen	19
8. Conclusies en aanbevelingen	21
Bibliografie	22

Voorwoord

Op een perceel van ongeveer 1,1ha aan de Kallestraat in Adegem plant Hyboma nv de aanleg van een woonverkaveling. Naar aanleiding van deze ontwikkeling adviseerde het agentschap Onroerend Erfgoed hier voorafgaand aan de werken een archeologisch vooronderzoek door middel van proefsleuven. Op 15 oktober 2015 legde een team van De Logi & Hoorne bvba 10 proefsleuven en 3 kijkvensters op het terrein aan. Het projectgebied bevatte geen archeologisch relevante sporen. Op het terrein bevond zich een groot aantal grachten dat in de nieuwe tijd of nieuwste tijden geplaatst kan worden. Oudere sporen of vondsten komen op het projectgebied niet voor.

Het vlotte verloop van dit project is de verdienste van verschillende personen en instanties. We danken opdrachtgever Hyboma nv en Studiebureau Jonckheere bvba voor de samenwerking, Stani Vandecatsye (agentschap Onroerend Erfgoed) voor de begeleiding van het onderzoek en kraanfirma Luc Willems voor de graafwerken.

Administratieve fiche

Site:	Adegem — Kallestraat 2015
Ligging:	Kallestraat, Albert De Keselstraat te Adegem (Maldegem, Oost-Vlaanderen)
Lambert 72-coördinaten:	X: 88276, Y: 210076; X: 88189, Y: 210251; X: 88241, Y: 210271; X: 88331, Y: 210108 (hoekpunten projectgebied)
Kadaster:	Adegem, afdeling 5e, sectie H, perceel (Partim) 303A, 304A, 305E
Onderzoek:	vooronderzoek met ingreep in de bodem / proefsleuven
Opdrachtgever:	Hyboma nv
Eigenaar terrein:	Hyboma nv
Uitvoerder:	De Logi & Hoorne bvba
Vergunning:	2015/456
Vergunninghouder:	Nele Heynssens
Vergunning metaaldetectie:	2015/456 (2)
Vergunninghouder metaaldetectie:	Frederik De Kreyger
Wetenschappelijke begeleiding:	Johan Hoorne
Bijzondere voorwaarden:	Bijzondere voorwaarden bij de vergunning voor een archeologische prospectie met ingreep in de bodem: Maldegem, Kallestraat (perceel (Partim) 303A, 304A, 305E)
Bewaarplaats archief:	De Logi & Hoorne bvba Canadezenlaan 1A 9991 Adegem
Grootte projectgebied:	10969,6 m ²
Grootte onderzoeksgebied:	6644,6 m ²
Termijn:	terreinwerk 15 oktober 2015
verwerking:	16, 19-21 oktober 2015
Archeologen:	Nele Heynssens Jana Van Nuffel Raph De Brant Johan Hoorne Frederik De Kreyger
Verwachting:	ongekend
Resultaten:	grachten uit nieuwe of nieuwste tijden, geen archeologisch relevante sporen.
Aanbeveling:	geen verder onderzoek

1. Inleiding

Op 15 oktober 2015 voerde De Logi & Hoorne bvba een archeologisch vooronderzoek uit op een terrein aan de Kallestraat in Adegem, Maldegem. Opdrachtgever Hyboma nv zal op het terrein van 1,1ha een woonverkaveling realiseren. Voorafgaand aan de bouwwerken diende het terrein archeologisch geëvalueerd te worden door middel van een proefsleuvenonderzoek.

Bij het vooronderzoek werden enkel grondsporen aangetroffen, zowel van natuurlijke als antropogene aard. Op het terrein komt een groot aantal grachten voor die in de vroegmoderne tot moderne periodes gedateerd kunnen worden. Daarnaast werden ook enkele meer recente drainagegreppels aangesneden. Oudere sporen ontbreken volledig. Aangezien op het onderzoeksgebied geen relevante sporen zijn aangetroffen, wordt er geen vervolgonderzoek geadviseerd.

Dit rapport omvat een beschrijving van alle aspecten van het archeologisch veldwerk en de bekomen resultaten. Eerst wordt het project in een ruimer kader geplaatst: wat is de aanleiding voor het archeologisch vooronderzoek, het doel, de situering, de reeds beschikbare archeologische voorkennis uit de omgeving en de toegepaste methodologie voor veldwerk en verwerking. Vervolgens wordt verder ingegaan op de resultaten van het vooronderzoek, de conclusie en een gefundeerd advies rond een eventueel vervolgonderzoek. Bij dit rapport hoort ook een digitale bijlage waarop een selectie van het opgravingsarchief te vinden is. Hier kan het grondplan in verschillende bestandsformaten geraadpleegd worden en zijn ook de lijsten, foto's, Harrismatrices en een digitale versie van het rapport beschikbaar.

2. Aanleiding en doel van het onderzoek

Op het projectgebied aan de Kallestraat in Adegem wordt een woonverkaveling gepland. Deze werken zijn verstorend voor het bodemarchief en eventueel aanwezige archeologische sporen en vondsten zouden vernietigd kunnen worden. Om te onderzoeken of één of meerdere archeologische vindplaatsen op het terrein voorkomen, adviseerde het agentschap Onroerend Erfgoed een archeologisch vooronderzoek dat de werken vooraf gaat. Het onderzoek wordt uitgevoerd door proefsleuven en kijkvensters aan te leggen op een deel van het terrein. Deze prospectie moet uitwijzen of er op het terrein archeologisch relevante sporen en/of vondsten aanwezig zijn. Wat is de verspreiding van deze sporen, aard, datering en bewaringsgraad? Tijdens het vooronderzoek wordt door middel van verspreid aangelegde bodemprofielen de

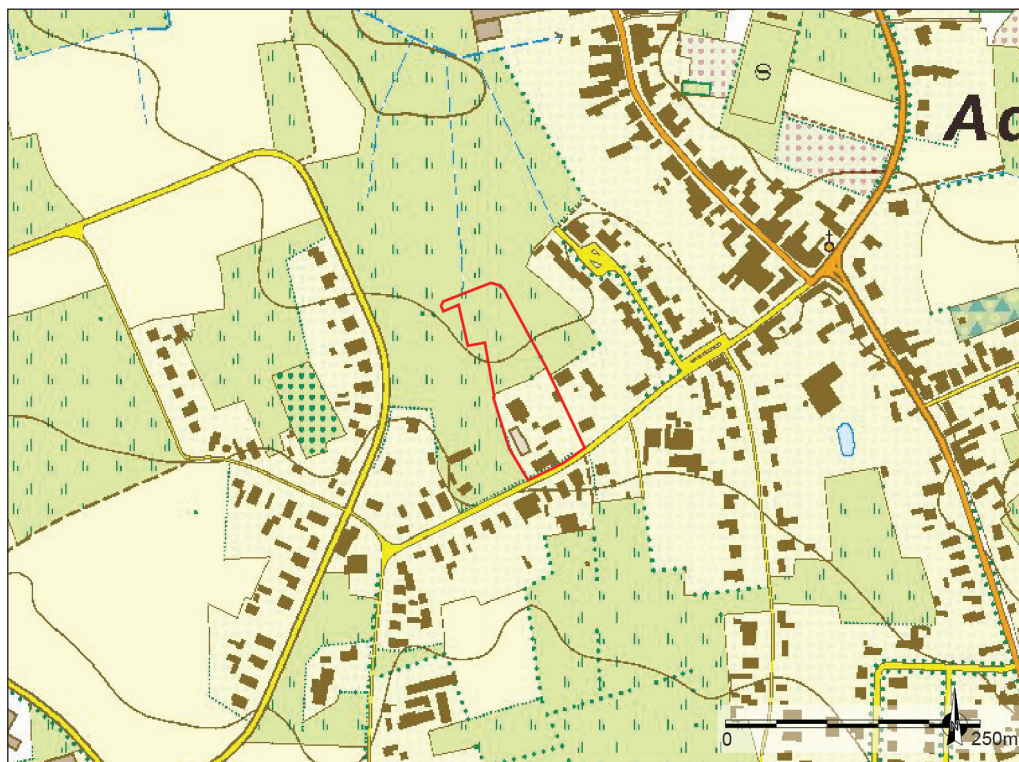

Figuur 1: Het projectgebied aangeduid op een orthogonale luchtfoto (© www.gisoost.be)

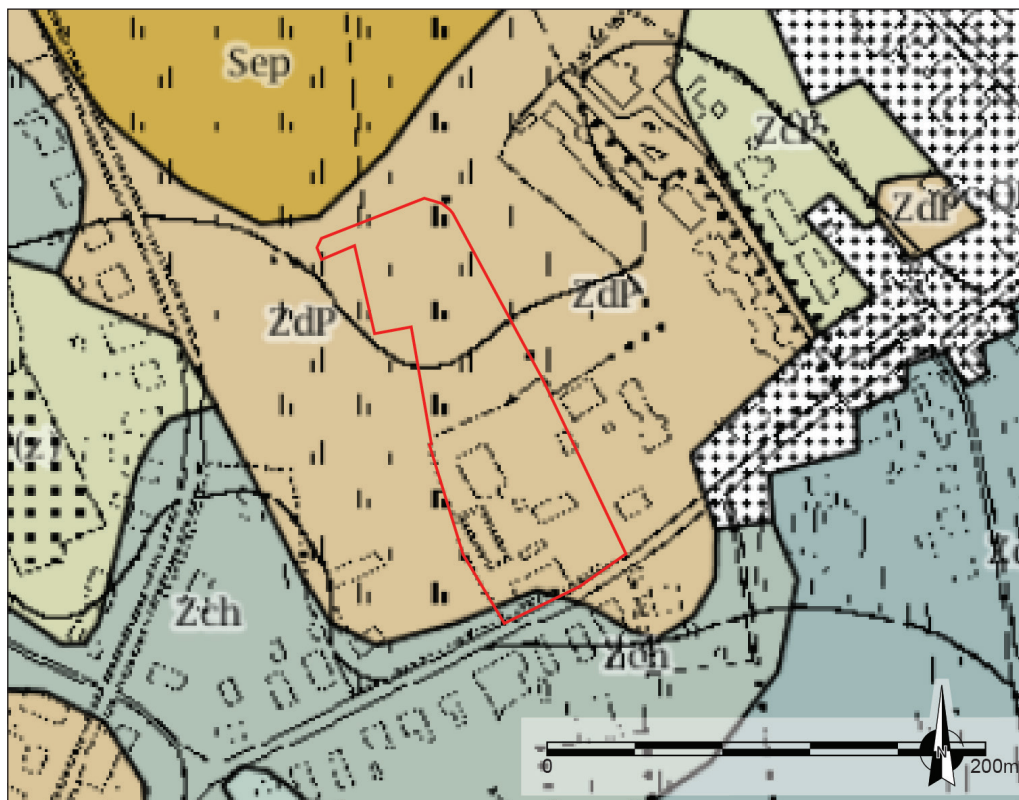
bodemopbouw van het projectgebied in kaart gebracht. Uit al de verzamelde gegevens blijkt of een archeologisch vervolgonderzoek op (een deel van) het terrein noodzakelijk is.

3. Geografische en bodemkundige situering

Het projectgebied bevindt zich in Adegem, een deelgemeente van Maldegem. Het terrein ligt tussen de Kallestraat en de Albert De Keselstraat, op ongeveer 500m ten zuiden van de kerk van Adegem. Volgens het kadastrale plan betreft het (delen van) percelen 303a, 304a en 305e van afdeling 5, sectie H van de gemeente Maldegem. De totale oppervlakte bedraagt 10969,6m².

Figuur 2: Het projectgebied aangeduid op een uittreksel van de topografische kaart (© www.gisoost.be)

Figuur 3: Het projectgebied aangeduid op een uittreksel van de bodemkaart (© www.dov.vlaanderen.be)

In het noorden is het terrein ingenomen als weiland. De zuidelijke percelen zijn nog steeds in gebruik als boerderij met omringende stallen, enkele kleine weides en een boomgaard met hoogstammige oude bomen. Op het zuidelijke gedeelte diende dus met verschillende factoren rekening te worden gehouden voor de inplanting van de proefsleuven. In totaal was 4325m² ontoegankelijk.

Geologisch bevindt het onderzoeksgebied zich op de noordelijke uitloper van de questarug van Oedelem-Zomergem. Lokaal bestaat de tertiaire ondergrond uit de grijsblauw-blauwe klei van het lid van Ursel. Daarbovenop ligt een quartair dek van 16,5m dik (Boring kb13d24w-B105, DOV Vlaanderen).

Op de bodemkaart valt het opgravingsperceel, dat gelegen is in de zandstreek, uiteen in twee verschillende bodems. Voor het grootste deel van het projectgebied is de bodem een matig natte zandbodem, zonder profielontwikkeling of met onbepaald profiel (ZdP). In het uiterste zuiden van het terrein bevindt zich een kleine zone met een matig droge zandbodem met verbrokkelde ijzer en/of humus B-horizont (Zch). Het hoogste punt van het terrein, met een TAW van 12,60m ligt helemaal in het zuiden van het onderzoeksgebied. In de noordoosthoek van het terrein bevindt zich het laagste punt, waar de TAW een waarde van 10,71m heeft. Het terrein helt dus licht af richting noorden.

Tijdens het onderzoek bleek dat de grondwatertafel vrij hoog stond en net onder het niveau van de sleuven lag, op ongeveer 0,5m onder het oppervlak. Rondom de percelen en ook tussen de weide en het boerderijerf zijn nog enkele grachten aanwezig om de bodem te draineren.

4. Archeologische voorkennis

Op het projectgebied werden voor het proefsleuvenonderzoek nog geen archeologische vaststellingen gedaan. In de ruime omgeving zijn wel enkele oudere sites gekend die meer vertellen over het menselijke verleden in en rond Adegem.

De oudste sporen in de buurt zijn een groot aantal grafcircels die zijn waargenomen op luchtfoto's. Het gaat om 42 cirkels die zich vooral ten zuiden van het projectgebied bevinden, aan de voet van de cuesta Oedelem-Zomergem (AMPE *et al.* 1995: 29-31). Grafcircels zijn restanten van grafmonumenten uit het neolithicum of de bronstijd die bestaan uit een heuvellichaam dat omringd wordt door één of meer circulaire grachten. De heuvellichamen zijn meestal niet meer

Figuur 4: Het terrein aangeduid op een uittreksel van de kaart van Ferraris (© www.geopunt.be)

Figuur 5: Het onderzoeks-
terrein aangeduid op een
uittreksel van de Poppkaart
(© www.geopunt.be)

zichtbaar in het landschap. De opgevlude grachten zijn soms wel waar te nemen op luchtfoto's. Op 1km ten zuidoosten van het projectgebied, aan Verbranden Bos komen twee grafcircels voor op 200m van elkaar (Centrale Archeologische Inventaris 153002 en 153016). Twee kilometer ten zuiden van het projectgebied komen nog 17 grafcircels voor.

Op 1,5km ten westen van het projectgebied ligt de site Maldegem-Vliegplein (Centrale Archeologische Inventaris 32408). Tijdens het proefsleuvenonderzoek en de beperkte opgraving in 1992 en 1993 werden er resten uit de bronstijd, Romeinse of vroegmiddeleeuwse en Karolingische periode aangesneden. Er werden in totaal drie grafcircels gevonden. Het gaat om één enkele grafcirkel en twee grafcircels met dubbele concentrische grachten. De kleinste dubbele grafcirkel heeft een buitendiameter van 29,5m. De grootste dubbele grafcirkel meet 45,5m in diameter. De enkele grafcirkel ligt hier vlak naast en wordt gezien als een annex van deze grotere structuur. Er werd een randfragment van een Hilversumurne aangetroffen in de kleinste dubbele grafcirkel. In de grachten van de grote dubbele grafcirkel werden ook resten van Hilversumaardewerk gevonden. Deze drie grafcircels dateren vermoedelijk allemaal in de midden bronstijd (BOURGEOIS *et al.* 1994: 1-3). Er werden tevens enkele resten van een landelijke nederzetting uit de Karolingische periode gevonden, die niet uitgebreid onderzocht konden worden, en er werd een eenschepig Romeinse of vroegmiddeleeuwse gebouwplattegrond (in houtbouw) herkend. Enkele losse vondsten litisch materiaal wijzen op mogelijke aanwezigheid in het mesolithicum.

Op 500m ten noorden van het projectgebied bevindt zich de Sint-Adrianus kerk van Adegem (Centrale Archeologische Inventaris 32416). Deze wordt voor het eerst vermeld in 1019-1030. Het kan gaan om een houten kerk. In 1200 werd een eerste stenen laat-Romaanse kruiskerk gebouwd. Nadat de kerk in 1575-1578 werd vernield door een brand, zijn er verschillende herstellingswerken geweest. Uiteindelijk werd ze in 1842-1844 gesloopt en vervangen door een nieuwe kerk met nog steeds de oorspronkelijke Romaanse vieringtoren en transept (DEVLIEGHER 1958; DHANENS 1949: 43-48).

Rondom het projectgebied zijn ook nog enkele sites met walgracht aanwezig. Ongeveer 500m ten zuiden van het gebied is de site met walgracht niet meer in het landschap te herkennen (Centrale Archeologische Inventaris 32412). Ten noorden van het onderzoeksgebied, net ten noorden van de spoorweg, is een tweede site met walgracht aanwezig. Het gaat om een oude pastorie, gekend als 'Tardoes'. Ze gaat zeker terug op een voorganger uit de 16de eeuw. De rechthoekige omgrachting is nog zichtbaar op de kaart van Pourbus, maar voor de aanleg van

de spoorlijn werd de gracht in 1862 gedempt (Centrale Archeologische Inventaris 39400). Op historische kaarten uit de 18de en 19de eeuw is te zien dat het landgebruik op het onderzoeksgebied weinig veranderd is. Zowel op de kaart van Popp (midden 19de eeuw) als de kaart van Ferraris (eind 18de eeuw) valt af te lezen dat het zuidelijk perceel al in gebruik is als boerderijerf en het noordelijke als weiland.

5. Tijds kader

Op 15 oktober 2015 werd een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd door archeologen Nele Heynssens en Jana Van Nuffel. In de voormiddag werd het terrein in het zuiden rond de boerderij onderzocht, met bijkomend al twee proefsleuven op het weiland. In de namiddag werden de laatste sleuven en kijkvensters op het noordelijke weiland aangelegd. Raph De Brant beschreef de bodemprofielen. Op 16 oktober werden de sleuven terug gedicht en startten de archeologen met de verwerking. Op 21 oktober werd de rapportage afgerond.

6. Methodologie

Bij het archeologisch proefsleuvenonderzoek in Adegem-Kallestraat diende 10% van de totale oppervlakte van het projectgebied onderzocht te worden door regelmatig ingeplante proefsleuven, met onderlinge tussenafstand van 15m as op as. Daarbij worden nog enkele kijkvensters aangelegd, zodat het totale al onderzochte deel van het terrein 12,5% zou bedragen.

Er zijn tien sleuven en drie kijkvensters gegraven. Met een GPS-toestel werden alle tien sleuven uitgezet op terrein. Op één na zijn alle sleuven NNW-ZZO georiënteerd. In het noorden van het gebied werd een sleuf getrokken met een oriëntatie die hier haaks op staat (ONO-WZW). Enkele zones (4325m²) op en rond de boerderij, en een hoek in het noordenwesten van het terrein waren niet toegankelijk met de kraan en konden niet onderzocht worden. Om dit deels te compenseren werd op het noordelijke perceel een extra sleuf aangelegd. De tien proefsleuven samen zijn 407m lang, ofwel goed voor een oppervlakte van 813,7 m². Dit komt overeen met slechts 7,4% van de totale oppervlakte van 10969,6m², rekening houdende met de ontoegankelijke zones (4325m²) betreft het 12,2%. De gezamenlijke oppervlakte van de drie aangelegde kijkvensters bedraagt 140m², ten opzichte van de totale oppervlakte bedraagt het 1,2% dat werd blootgelegd. Ten opzichte van het toegankelijke gebied gaat het om 2,1%. In totaal werd met dit proefsleuvenonderzoek dus 14,3% van de totale toegankelijke oppervlakte onderzocht.

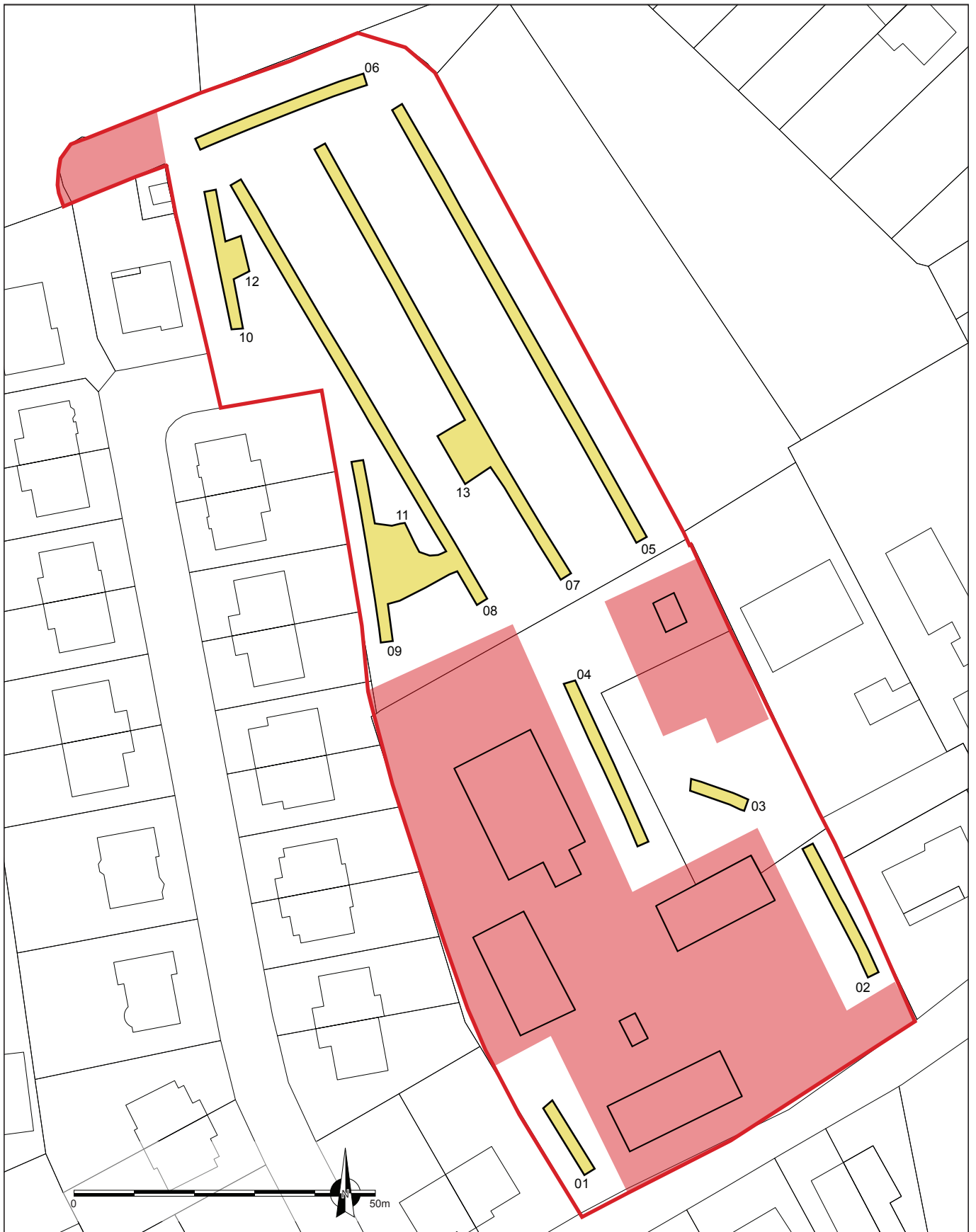
De proefsleuven werden aangelegd met een rupskraan van 18ton met een tandeloze kraanbak van 2m breed. Om de correcte diepte te bepalen, werd de kraan begeleid door de archeologen. De sporen die werden aangetroffen, zijn door de archeologen opgeschaafd, gefotografeerd, opgemeten met het GPS-toestel en beschreven in een digitale database. De sporen kregen een uniek nummer bestaande uit het sleufnummer of nummer van het kijkvenster (01 tot en met

Figuur 6: Op het terrein werden tien proefsleuven en drie kijkvensters aangelegd.

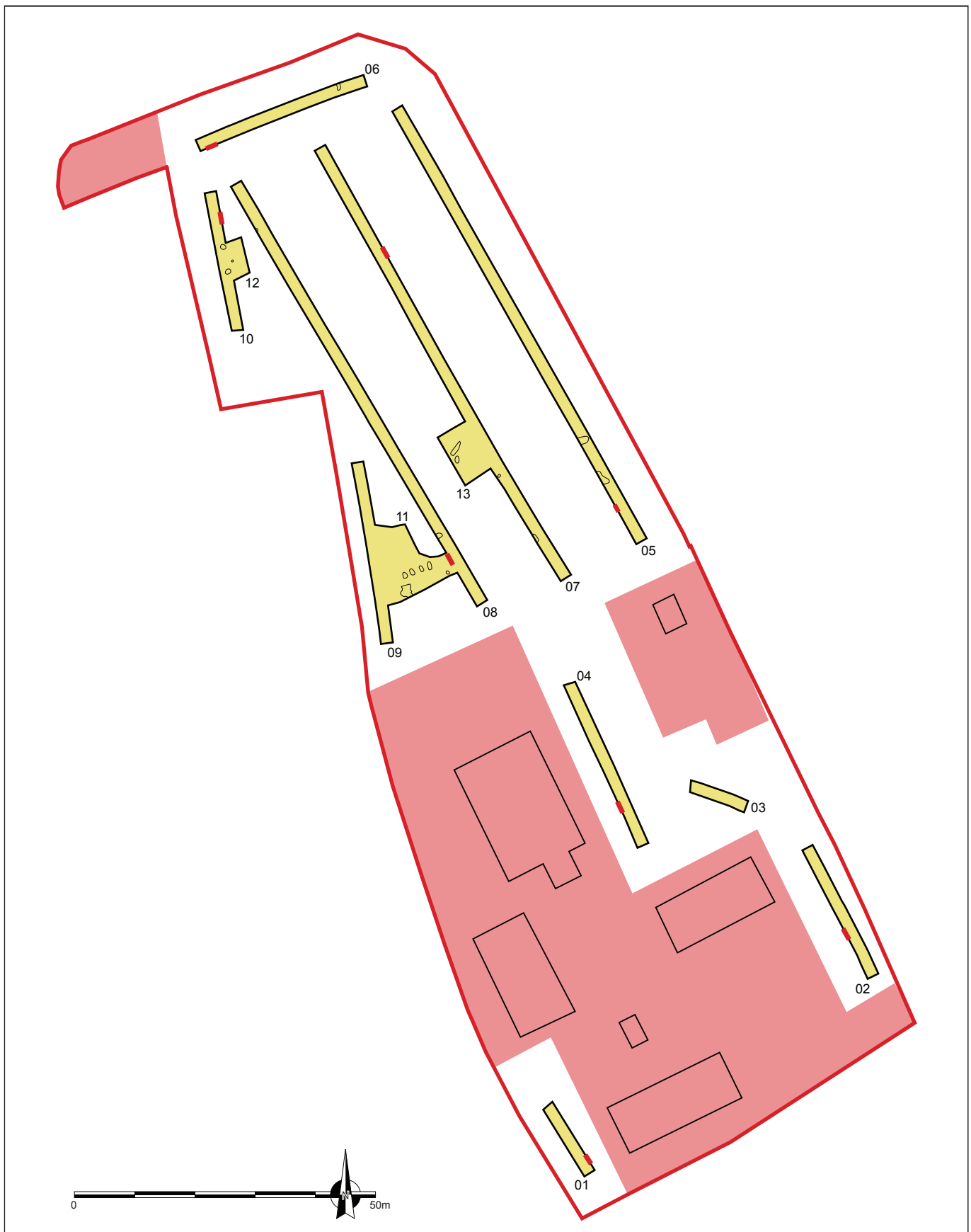

Figuur 7: Alle sporen werden opgeschaafd, gefotografeerd, beschreven in de database en opgemeten met GPS-toestel.

Figuur 8: Het plangebied geprojecteerd op de kadastrale kaart. De ontoegankelijke zones werden rood ingekleurd, de sleuven en kijkensters zijn in het geel aangeduid

Figuur 9: De bodemprofielen zijn aangeduid in het rood. Natuurlijke sporen zijn zwart omlijnd

Figuur 10: Bodemprofiel in sleuf 05

Figuur 11: Bodemprofiel in sleuf 07

13), en een volgnummer (01, 02, ...). Bij de start van elke proefsleuf werd ook een bodemprofiel gemaakt met de kraan, behalve in twee kleinere sleuven. Daarbij is over een afstand van 1m de bodem iets dieper uitgegraven om een inzicht te krijgen op de bodemopbouw. Al deze profielen werden ingemeten met de GPS en gefotografeerd. Raph De Brant beschreef de bodemkundige profielen. De wanden van de sleuven en kijkvensters werden opgemeten met het GPS-toestel, alsook de hoogtes van het maaiveld en het archeologisch aangelegde vlak. Gecoupeerde sporen werden gefotografeerd, maar niet ingetekend. Allen bleken na couperen immers natuurlijk of (vroeg-) modern.

De vondsten zijn bewaard in gripzakjes en voorzien van de projectcode (ADG-KAL-15) en het spoornummer. Na het aanleggen van de proefsleuven werden deze doorlopen met een metaaldetector en gecontroleerd op metaalvondsten, zonder resultaat.

Op basis van de opmetingen op terrein, werd bij de verwerking een algemeen grondplan opgemaakt met de resultaten. Alle foto's zijn geordend en benoemd. De database met lijsten van de sporen, het materiaal en de sleuven werd afgewerkt. Van alle sleuven werden Harrismatrices opgesteld, met de onderlinge relaties tussen de aangetroffen sporen. De vondsten werden gewassen, gefotografeerd, gedetermineerd en in de database ingevoerd. Alle resultaten zijn gebundeld in dit rapport.

7. Resultaten

Bij het archeologisch vooronderzoek aan de Kallestraat werden enkel grondsporen aangetroffen. Resten van stenen funderingen of muurwerk zijn niet aangesneden. Er werd een aantal sporen van natuurlijke oorsprong gevonden, maar de meerderheid van de sporen is van antropogene aard. Eerst worden de bodemkundige vaststellingen en de sporen van natuurlijke aard besproken, daarna wordt ingegaan op de sporen van antropogene aard.

7.1. Bodemkunde en natuurlijke sporen

Op de bodemkaart valt het onderzoeksgebied uiteen in twee verschillende bodems. Het grootste deel van het terrein staat gekarteerd als ZdP. Dit duidt op een matig natte zandbodem met een homogene bodem zonder profielontwikkeling. Roestverschijnselen zijn te verwachten vanaf 0,4 tot 0,6m diepte.

Op het terrein kon deze bodemopbouw bevestigd worden. Onder de humusrijke ploeglaag van circa 0,4m dik bevond zich, tot een diepte van 0,55m, een homogene bruine bodem. Deze

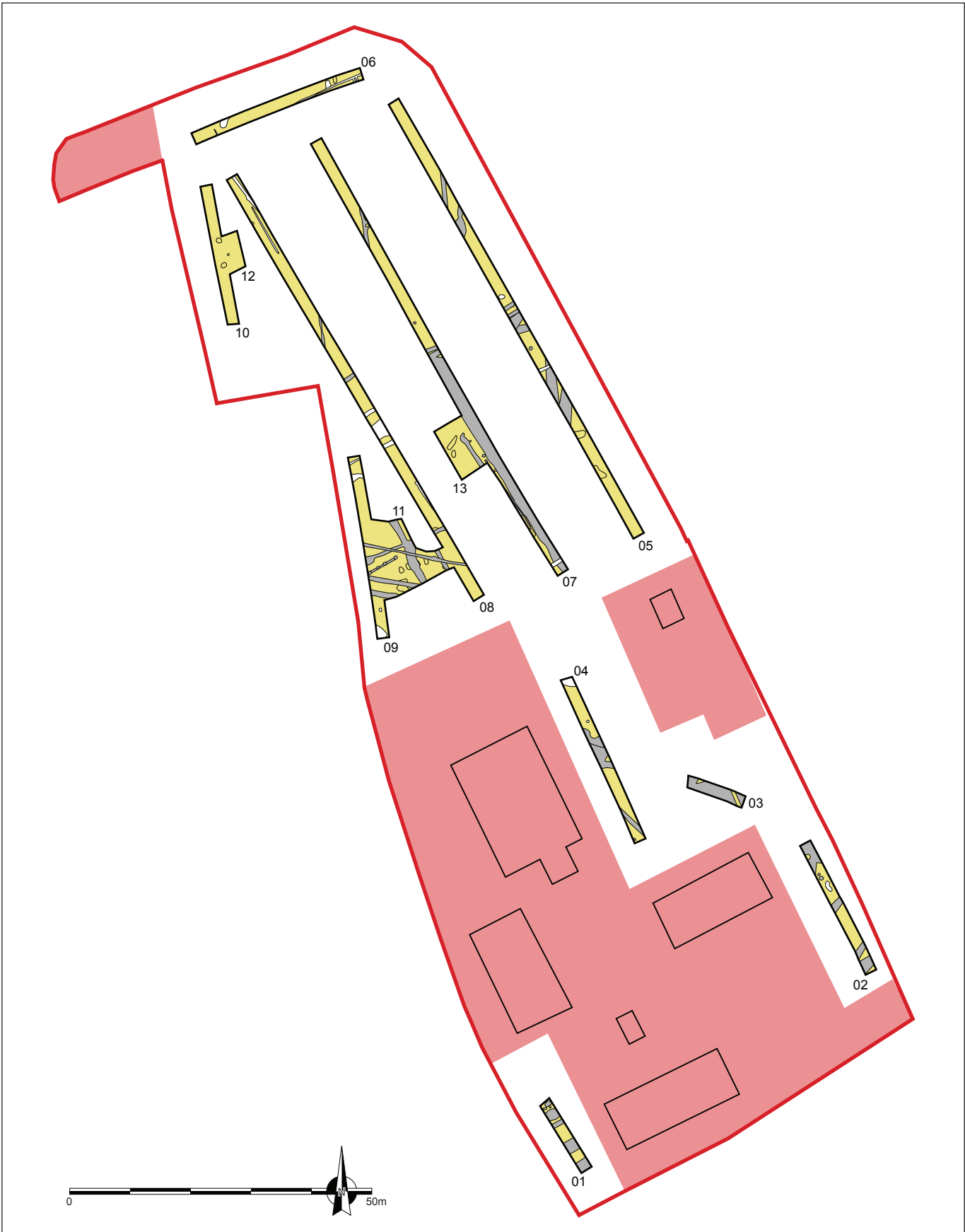
Figuur 12: De windval die werd aangetroffen in sleuf 05

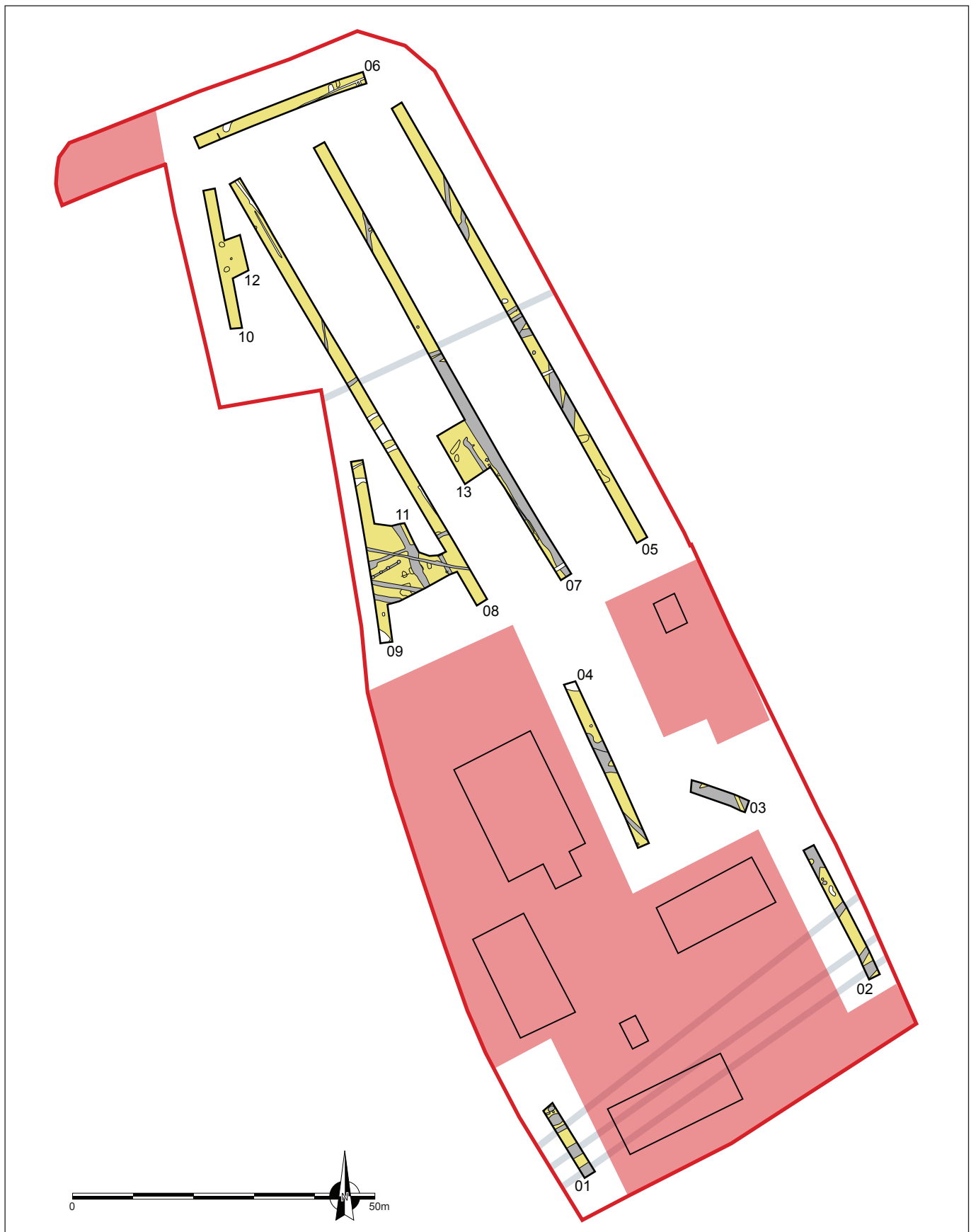
Figuur 13: Spoor 1101 in kijkvenster 11 bleek in coupe een windval te zijn

diepte komt overeen met alle onderzochte profielen op het onderzoeksgebied. Enkel in het uiterste zuiden kon een ploeglaag van 0,85m dik worden opgemerkt. Onder de ploeglaag zit een beige tot roestkleurige C-horizont. Hier en daar is een ijzeraanrijkhingshorizont iets meer uitgesproken. Deze is ongeveer 0,06 m dik en loopt mogelijk ook nog deels door in de bruine bodem maar is niet altijd even zichtbaar. Hieronder, tussen 0,63 en 0,85m bevindt zich een laag met gleyverschijnselen van ijzer en mangaan. Deze worden gevormd door fluctuaties van de grondwatertafel. Onderaan vanaf 85cm diepte eindigt ze in een homogene bleke gereduceerde laag waar de grondwatertafel min of meer permanent aanwezig is.

Het uiterste zuidelijke stuk van het perceel is bekend als Zch, een matig droge zandgrond met verbrokkelde humus en/of ijzer B-horizont. Dit is over het algemeen een iets beter gedraineerde bodem waarbij roestverschijnselen te verwachten zijn vanaf 60-90cm diepte. Dit was op het terrein moeilijk vast te stellen, aangezien een stuk gracht in het bodemprofiel zat. Er werd wel een lichtbruin- lichtgrijze bodem met minder ijzervorming opgemerkt. De TAW van het archeologisch relevante niveau in de sleuven varieert mee met de hoogtes van het maaiveld.

Figuur 14: Grondplan met aanduiding van alle sporen. De natuurlijke sporen zijn zwart omlijnd, de vroegmoderne sporen staan in grijs en de recente sporen in het wit

Figuur 15: Grondplan met aanduiding van alle sporen. De lichtgrijze stroken zijn de interpretatie van de oriëntaties van de grachten

Figuur 16: Gracht 1107 toonde in coupe een homogeen donkerbruine vulling met komvormig profiel

In het zuiden van het projectgebied heeft het niveau van de sleuven een TAW van maximum 11,70m. Het niveau loopt af naar het noorden, met in het midden van het terrein TAW-waarden van rond de 10,90m. Helemaal in het noorden van het onderzoeksgebied is de TAW in de sleuven nog 10,20m.

Sporen van natuurlijke aard zijn bijvoorbeeld opgevulde gangen van dieren of plantenwortels, en grondverkleuringen door het omvallen en ontwortelen van een boom door de wind (windvallen). Deze sporen kunnen de leesbaarheid van de bodem (sterk) beïnvloeden. Op het onderzoeksgebied aan de Kallestraat kwamen mollengangen slechts in lage densiteit voor. Er werden wel 12 windvallen herkend (0501, 0502, 0602, 0710, 0712, 1101, 1102, 1103, 1104, 1106, 1301 en 1302). Het zijn langgerekte, nier- of sikkelvormige sporen met een bruine, lichtbruine heterogene vulling. Sporen 1101, 1102, 1103 en 1104 bevonden zich op 1 lijn en hebben eenzelfde heterogene bruine, donkerbruine vulling. Spoor 1101 werd gecoupeerd, waaruit bleek dat het om een natuurlijk spoor gaat. Hiernaast komen ook zes kleinere natuurlijke sporen voor.

De impact van deze natuurlijke sporen op de leesbaarheid van de bodem en eventuele archeologische sporen hierin is klein. De natuurlijke sporen verstoren het archeologisch potentieel van het terrein dan ook niet.

Figuur 17: Gracht 0201 heeft een donkerbruine vulling en liep evenwijdig aan de Kallestraat

Figuur 18: Enkele grachten die werden aangesneden in sleuf 05: 0506, 0507 en 0508

Figuur 19: Tussen sleuven 08 en 09 werd kijkvenster 11 aangelegd. Hier werd een aantal donkerbruine grachten en enkele natuurlijke sporen aangetroffen

Figuur 20: Detail van het grondplan in kijkvenster 11 en de omliggende sleuven, met aanduiding van de gecoupeerde sporen

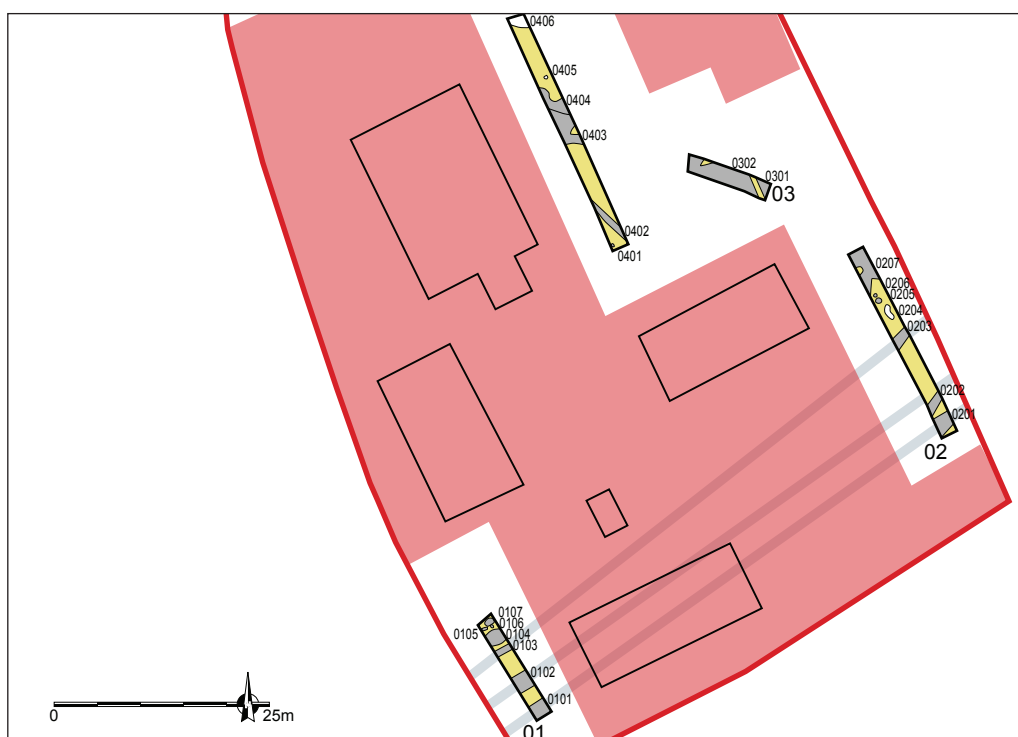
7.2. Antropogene sporen

Op het terrein aan de Kallestraat in Adegem zijn enkel grondsporen aangetroffen, geen resten van stenen funderingen of muurresten. Grondsporen zijn verkleuringen in de bodem die ontstaan als een door de mens aangelegde kuil, gracht of graf terug opgevuld raakt. De vulling van deze uitgegraven kuilen heeft dan een andere textuur en kleur dan de omringende, onverstoorde moederbodem. Daardoor blijven deze ingrepen in de bodem herkenbaar. Er werden in de proefsleuven 65 sporen aangetroffen, die in vroegmoderne en recentere periodes dateren. Het gaat dan voornamelijk om een groot aantal grachten, met verschillende oriëntaties.

In de meest zuidelijke sleuven (01 en 02) komen drie tot vier grachten voor met een NO-ZW oriëntatie (0101, 0102, 0103, 0104, 0201, 0202, 0203). Deze grachten zijn tussen de 0,72 en 2,2m breed en hebben een vrij scherp afgelijnde homogene donkerbruine vulling. Ze zijn mogelijk te koppelen aan een percelering die in verband staat met de nabijgelegen Kallestraat, die dezelfde oriëntatie heeft en zeker al voorkomt eind 18de eeuw (Ferrariskaart). Het is niet uit

Figuur 21: Dit aardewerk werd gevonden in enkele grachten in het zuiden van het projectgebied. De 2 linkse stukken zijn een industrieel soepbord en een oor, (0207), centraal onderaan een randscherf (0205) rechts bovenaan is een stuk bodem (0302) en rechts onderaan een oor (0203). Het vroegste aardewerk komt voor vanaf de late middeleeuwen, maar de hoofdmoot dateert vanaf de nieuwe tijden

Figuur 22: Detailplan van de sleuven op de zuidelijke helft van het projectgebied

te sluiten dat deze grachten de afbakeningsgrachten zijn van een oude weg. Uit gracht 0203 kon wat aardewerk gerecupereerd worden: 1 gedraaide bodem die geglaazuurd en oxiderend gebakken is (92g). Dit stuk aardewerk dateert in de nieuwe of nieuwste tijden.

Ook meer naar het noorden toe (sleuf 05, 07 en 08), centraal op de weide komen enkele grachten voor met deze NO-ZW oriëntatie. Grachten 0506, 0507, 0508, 0509, 0704 en 0808 kunnen resten zijn van een oude perceelafbakening, die niet meer in het huidige landschap voorkomt.

Iets meer naar het zuiden komen vijf grachten voor met een WNW-OZO oriëntatie: 0403, 0404, 0903, 0904 en 0908/0801. De breedte van de grachten varieert tussen 0,77 en 3,5m. In

Figuur 23: Zicht op sleuf 02 in het zuiden, midden op het boerderij-erf

kijkvenster 11 is duidelijk dat deze een ouder grachtenstelsel oversnijden. Dit grachtenstelsel bestaat uit zowel NNW-ZZO en ONO-WZW georiënteerde grachten en greppels (0802, 0907, 1107 en 1108). Hierbij hoort ook gracht 0706, die NNW-ZZO georiënteerd is, en over een lengte van 41m gevolgd kon worden in de sleuf. Deze grachten hebben een homogene donkerbruine vulling.

Er waren ook een paar grachten waarvan de oriëntatie moeilijk te bepalen was (0207, 0301 en 0302). Deze grachten konden wel gedateerd worden door het aanwezige aardewerk. In spoor 0207 bevonden zich twee oren en een rand gedraaid, geglazuurd lokaal aardewerk en een stuk van een soepbord in industrieel wit aardewerk. In spoor 0301 werden twee wanden gedraaid aardewerk aangetroffen, deze hadden een oranje glazuur. Spoor 0302 bevatte een oor van een gedraaid recipiënt, met een geglazuurde buitenzijde in loodglazuur. Mogelijk komen enkele stukken voor vanaf de late middeleeuwen, maar de hoofdmoot wordt gedateerd vanaf de nieuwe tijden.

Alle grachten zowel in het noorden als in het zuiden van het terrein hebben dezelfde homogene donkerbruine, bijna zwarte vulling die vrij scherp is afgelijnd. Hoewel ze elkaar sporadisch oversnijden, zijn ze toch allemaal vanaf de nieuwe tijden te dateren.

Er kwamen twintig recente sporen voor op het project gebied. Het gaan om zeven recente kuilen (0204, 0405, 0406, 0510, 0603, 0604 en 0902) en vier greppels (0504, 0601, 0605, 0810 en 0811). Deze greppels zijn vermoedelijk aangelegd voor de drainage van het terrein en komen enkel voor in de (lageregelegen) noordelijke hoek. Er komen ook negen recente grachten voor (0504, 0713, 0804, 0805, 0806, 0807, 0901, 0909 en 0910).

8. Conclusies en aanbevelingen

Door de geplande aanleg van een woonverkaveling op een terrein van 1,1ha aan de Kallestraat te Adegem werd door het agentschap Onroerend Erfgoed voorafgaand aan de werken een archeologisch proefsleuvenonderzoek geadviseerd. Het veldwerk werd uitgevoerd op 15 oktober 2015. Hierbij werden tien sleuven aangelegd en drie kijkvensters, dit was goed voor een totale oppervlakte van 953,7m² of 14,3% van het toegankelijke terrein. Bij het onderzoek werd een groot aantal grachten gevonden, die met verschillende oriëntaties over het terrein lopen. Er werden enkele dateerbare elementen aangetroffen. Het gaat dan om allemaal geglazuurd en zelfs industrieel aardewerk dat vanaf de nieuwe tijden dateert. Deze grachten zijn waarschijnlijk oude perceelafbakeningen of flankering langsheen een weg. Aangezien er geen indicaties zijn voor oudere of relevante sporen op het projectgebied wordt er geen archeologisch vervolgonderzoek geadviseerd.

Bibliografie

AMPE C., BOURGEOIS J., FOCKEY L., LANGOHR R., MEGANCK M. & SEMEY J., 1995. Cirkels in het land. Een inventaris van cirkelvormige structuren in de provincies Oost- en West-Vlaanderen. *Archeologische Inventaris Vlaanderen, Buitengewone reeks 4*, Gent.

BOURGEOIS J., MEGANCK M. & RONDELEZ P., 1994. Noodonderzoek 1993 te Maldegem-vliegplein. *Lunula. Archaeologia protohistorica* II: 1-3.

DEVLIEGHER L. 1958. De Romaanse kerk van Adegem. *Appeltjes van het Meetjesland* 9: 57-64.

DHANENS E. 1949. De kerkjes van het Meetjesland. *Appeltjes van het Meetjesland* 1: 43-48.

DOV VLAANDEREN, Boring kb13d24w-B105, (https://dov.vlaanderen.be/dov-intra/rapportservlet?connection=dov&proefid=1160&outputformaat=PDF&rapportnaam=Ident_Boring&rapporttitel=Boring%20kb13d24w-B105).